

Zpráva z projektu (doplňte název projektu)

Základní informace

(povinné položky)

Název dokumentu	Manuál k přípravě institucionální datové politiky
Registrační číslo projektu	CZ.02.01.01/00/22_004/0007682
Název KA	KA2
Zodpovědná osoba	Radka Římanová
Perzistentní identifikátor	https://doi.org/10.71495/scvx-yn57
Licence	CC-BY

Historie verzí

(nepovinné položky)

Verze	Datum	Popis
0.1	07. 09. 2026	Manuál určený výzkumným organizacím, zejména v ČR, vytvořený kooperací pracovní skupiny Vzdělávání a lidské zdroje EOSC CZ.
0.2	DD. MM. YYYY	
0.3	DD. MM. YYYY	
0.4	DD. MM. YYYY	
1.0	DD. MM. YYYY	

Autoři

(nepovinné položky)

[illegible]

Seznam použitých zkratek

Obsah

Doporučení pro práci se šablonou	8
Název dokumentu a Preambule (Článek 1)	8
Oblast působnosti (Článek 4)	8
Základní principy (Článek 5)	8
Sběr a uchovávání dat (Článek 5.1)	9
Dlouhodobé uchovávání dat (Článek 5.2)	10
Sdílení dat (Článek 5.3)	10
Odpovědnost – Odpovědnost výzkumníka (Článek 6.1)	11
Odpovědnost – Odpovědnost instituce (Článek 6.2)	11
Podpora (Článek 7)	11
Revize dokumentu (Článek 8)	12
Související dokumenty (Článek 9)	12
Zdroje a závěrečná prohlášení (Článek 10)	12
Závěrečná doporučení	13
Použité zdroje	14
Šablona institucionální Politiky správy výzkumných dat.....	15
Politika správy výzkumných dat na _____	15

Shrnutí

Manuál k přípravě institucionální datové politiky je určen zejména vysokým školám, výzkumným institucím a dalším organizacím napříč Českou republikou, které pracují s výzkumnými daty a chtějí systematicky ukotvit jejich správu, sdílení a ochranu v rámci instituce. Cílem manuálu je těmto institucím usnadnit přípravu vlastní datové politiky a poskytnout rámec, vzor, který je v souladu s principy open science, požadavky poskytovatelů financování i s českým administrativním a právním prostředím.

Manuál k přípravě institucionální datové politiky

Politika bude přístupná v online prostředí v licenci CC-BY.

Manuál k přípravě institucionální datové politiky je určen zejména vysokým školám, výzkumným institucím a dalším organizacím napříč Českou republikou, které pracují s výzkumnými daty a chtějí systematicky ukotvit jejich správu, sdílení a ochranu v rámci instituce. Cílem manuálu je těmto institucím usnadnit přípravu vlastní datové politiky a poskytnout rámec, vzor, který je v souladu s principy open science, požadavky poskytovatelů financování i s českým administrativním a právním prostředím.

Prvním krokem práce se šablonou by mělo být její pročtení a vytipování relevantních částí pro danou instituci. Různá relevance může vyplývat např. z administrativního a organizačního schématu instituce, typu instituce či oborových specifik. Druhým krokem by měl být průzkum toho, která témata relevantní pro instituci politika dosud nepokrývá. V této fázi doporučujeme prodiskutovat v rámci komunity EOSC také to, do jaké míry detailu je vhodné jednotlivé oblasti rozpracovat. Platnost politiky by měla být stanovena minimálně na střednědobé úrovni. Konkrétní kroky je vhodné zpracovávat v dokumentech typu “strategický plán implementace”, “akční plán” apod.

Před zahájením práce je také vhodné provést základní interní mapování, které zjistí, jaké typy výzkumných dat na instituci vznikají, kde jsou data ukládána, jaké existují interní směrnice (např. k ochraně osobních údajů, duševnímu vlastnictví či kybernetické bezpečnosti) a jaké podpůrné služby jsou již k dispozici.

Tvorba datové politiky obvykle vyžaduje spolupráci více aktérů, zejména osob a útvarů zabývajících se otevřenou vědou a správou výzkumných dat, právními aspekty výzkumu, IT infrastrukturou, správou a ochranou dat, etickými otázkami výzkumu, agendou vědy a výzkumu, transferem znalostí a inovací a bezpečností (včetně kyberbezpečnosti). Do přípravy by měli být zapojeni také zástupci vedení instituce a výzkumné komunity, aby byla zajištěna proveditelnost politiky v praxi.

Je vhodné počítat s tím, že příprava datové politiky je iterativní proces, který zahrnuje návrh textu, interní připomínkování a formální schvalování. V českém prostředí se schvalovací proces typicky pohybuje v horizontu několika měsíců až jednoho roku a může zahrnovat projednání na úrovni centrálního vedení instituce (zejména útvarů odpovědných za vědu, projektovou podporu a právní agendu), kolegií vedení, zapojení součástí instituce prostřednictvím rozšířených jednání, odborných poradních orgánů a následné schválení příslušnými vědeckými a akademickými orgány.

Tento materiál je tvořen dvěma navazujícími částmi:

Doporučení pro práci se šablonou, která obsahuje vysvětlení jednotlivých prvků datové politiky, doporučení k jejich formulaci a kontext dobré praxe ve správě výzkumných dat. Tato část má podpůrný charakter a slouží k pochopení obsahu a rozhodnutí, jak jednotlivé prvky přizpůsobit institucionálnímu prostředí.

Šablona institucionální datové politiky pak obsahuje konkrétní vzor politiky s vyznačenými místy k doplnění. Příklady v hranatých závorkách (šedě zvýrazněné) slouží jako ilustrace možných doplnění a mohou být libovolně nahrazeny dle potřeby instituce či kontextu. Tato část je určena k přímému použití při tvorbě institucionálního dokumentu.

Doporučujeme se nejprve seznámit s manuálem a následně upravit a doplnit šablonu podle institucionálních potřeb.

Při finalizaci institucionální datové politiky by tvůrci měli, po proběhlých jednáních a diskusích, avšak vždy před konečným schválením a zveřejněním dokumentu, porovnat výsledný text s původní šablonou.

Pokud je při tvorbě využita struktura šablony nebo jsou převzaty jednotlivé formulace či části textu, doporučuje se tuto skutečnost transparentně uvést neoddělitelně v textu nové datové politiky, např. formou odkazu nebo poznámky, jako je například: „Tato datová politika byla zpracována s využitím veřejně dostupné šablony iniciativy EOSC CZ“ (včetně URL odkazu).

Cílem tohoto doporučení je zejména posílení transparentnosti a snížení reputačních rizik spojených s využitím externích vzorů. Lze přitom očekávat, že při širším využívání šablony bude docházet k určité míře podobnosti mezi dokumenty jednotlivých výzkumných institucí.

Zveřejnění šablony má institucím usnadnit proces tvorby datových politik a snížit administrativní zátěž. Ušetřené kapacity pak mohou být věnovány zejména implementaci konkrétních opatření, rozvoji infrastruktury a formulaci navazujících strategií a akčních plánů. Bez těchto navazujících kroků by institucionální politiky mohly zůstat pouze deklaratorními dokumenty bez reálného dopadu na praxi.

Doporučení pro práci se šablonou

Název dokumentu a Preamble (Článek 1)

V názvu a Preambuli doplňte název instituce, jejíž datovou politiku tvoříte. Další text uváděný v šabloně je shrnutím základního poslání institucionální datové politiky. Jeho úpravy by měly vznikat ideálně v součinnosti s komunitou výzkumných pracovníků, měla by deklarovat smysl dokumentu pro jejich kvalitní a transparentní práci.

Součástí titulní části dokumentu by měly být rovněž základní identifikační údaje dokumentu, zejména verze politiky, datum vydání a případně datum účinnosti, aby byla zajištěna jednoznačná dohledatelnost aktuální verze dokumentu.

Oblast působnosti (Článek 4)

1. *Politika se vztahuje na* _____.

Zde doplňte rozsah výzkumných dat, na která se Vaše politika vztahuje, např. „všechna výzkumná data“, „výzkumná data přímo navázaná na publikované nebo patentované výsledky“, „data vytvořená nebo použitá ve výzkumu podpořeném z veřejných prostředků“ apod.

- Povinnosti se správou výzkumných dat („údajů z výzkumu“ dle zákona o výzkumu, 328/2025 Sb.) se týkají těch dat, které jsou v elektronické podobě a byly zapotřebí pro publikaci výsledků z těch výzkumů, které byly podpořeny z veřejných prostředků. Pokud je cílem, aby politika reflektovala zákonné povinnosti, pak toto představuje minimální rozsah výzkumných dat, na které se politika vztahuje.
- Pokud zvolíte možnost zaobírat se pouze daty navázanými na publikace nebo patenty, je třeba zde také specifikovat, co se stane s daty, která nejsou publikovatelná.¹
- Nezapomeňte udělat případné příslušné úpravy v sekci Definice u definice „Výzkumná data“ (viz níže).

Druhá informace, která by tu měla být specifikována, je, o jaký typ výzkumných dat se v dokumentu jedná, zda pouze o digitální nebo i fyzické. Mezi fyzická data spadají např. biomateriály, vzorky, nebo dotazníky či laboratorní deníky v papírové podobě.

Základní principy (Článek 5)

1. *Sběr, zpracování a sdílení dat nesmí porušovat* _____.

Doplňte, jaké relevantní směrnice a doporučení na Vaší instituci existují. Běžná, doporučená formulace je např. „... předpisy zejména z oblastí práva duševního vlastnictví, autorského práva, ochrany osobních údajů a kybernetické bezpečnosti a musí být v souladu s dalšími právními, institucionálními a smluvními požadavky.“

Pro snadné dohledání relevantních textů nezapomeňte zmíněné dokumenty i s trvalými odkazy doplnit do sekce Související dokumenty.

¹ Viz např. datová politika CEITEC, čl. 6 (5).

Sběr a uchovávání dat (Článek 5.1)

1. Výzkumná data budou uložena na bezpečném místě, aby nedošlo k neoprávněnému přístupu či k jejich ztrátě, a to v souladu s

_____.

Doplňte, dle požadavků Vaší instituce, např. „... [metodickými pokyny pro bezpečné nakládání s výzkumnými daty](#)“ (vzor UK), či „[Doporučením pro užívání úložišť MU](#) a Národní datové infrastruktury (NDI)²“ (vzor MU).

2. Výzkumná data budou, pokud možno, uložena v digitálním, otevřeném a strojově čitelném formátu, výjimečně v analogové či fyzické podobě.

Pokud na to má instituce kapacity, je doporučeno umožnit výzkumníkům ukládat výzkumná data na alespoň dvou nezávislých paměťových médiích, např. na fyzickém zařízení a síťovém cloudu, a to ve vzdálených fyzických lokalitách. V takovém případě lze danou formulaci doplnit do věty v bodě 2.

4. Dochází-li k předávání osobních údajů třetí straně, musí být ze strany _____ jako vývozce dat uzavřena smlouva o přenosu dat, která zajistí jejich ochranu. Tento požadavek může být splněn také využitím specializovaných služeb určených pro bezpečné sdílení dat (např. SensitiveCloud), pokud splňují příslušné podmínky.

Doplňte název instituce, jejíž datovou politiku tvoříte.

7. Výzkumníkům se doporučuje, aby ke svým výzkumným projektům připravili DMP, který pomůže zajistit, že data jsou úplná, přesná, spolehlivá, dohledatelná, přístupná, interoperabilní, opakovaně využitelná a zabezpečená. DMP by měl být pravidelně aktualizován, aby reflektoval, co se s daty skutečně dělo.

Zde je možno specifikovat konkrétní nástroj pro plánování správy výzkumných dat, například Data Stewardship Wizard, nebo institucionální šablonu DMP. Takový nástroj by měl být schválen a dostupný všem relevantním osobám na instituci bez omezení přístupu na základě povinné úhrady provozu nebo omezení pro určitý segment osob se vztahem k instituci (typicky pracovně-právní nebo vztah typu student, stážista) a měl by sloužit jako řešení první volby pro všechny výzkumníky.

Instituce doporučuje primárně využívat schválená institucionální řešení a poskytne k tomuto účelu výzkumníkům jasná doporučení a kritéria, na která je třeba se při výběru nástroje zaměřit. Volba nástroje i míra jeho formalizace však může záviset na požadavcích financující organizace a praxi daného projektu či mezinárodní spolupráce. Pro správu DMP lze tedy využívat také nástroje třetích stran, pokud splňují institucionální, právní a smluvní požadavky (zejména GDPR, bezpečnost, licenční podmínky a udržitelnost provozu). V případě nejasností je vhodné konzultovat řešení s příslušnou podporou (zejména open science a/nebo projektovou podporou fakulty či pracoviště).

Také je doporučeno zamyslet se nad tím, zda Vaše instituce vyžaduje, aby byly DMP někde shromážděny a dostupné, případně jak dlouho.³

² Viz informace na <https://www.eosc.cz/>.

³ Leiden University např. uchovává všechny management plány v centrálním úložišti instituce, a to po dobu 20 let. Z důvodu dohledatelnosti výzkumu tak DMP přežívají ještě déle než data samotná.

Dlouhodobé uchovávání dat (Článek 5.2)

1. *Výzkumná data, která slouží jako podklad k publikacím nebo jsou samostatným výzkumným výsledkem, musí být uchována po dobu nejméně _____, aby byla zajištěna možnost ověření výsledků.*

Specifikujte spodní hranici toho, jak dlouho by měla být data minimálně uchovávána a od jakého momentu se daná doba počítá. Běžné je cokoliv mezi 3–10 lety „ode dne publikace výzkumu“ nebo „od konce projektu“. Toto rozhodnutí záleží na úložných kapacitách cílového repozitáře, příp. instituce, jejím výzkumném zaměření, případně povinné udržitelnosti projektů, stejně jako na rozhodnutí, zda uchovávat všechna výzkumná data, nebo jen ta publikovaná, příp. data z výzkumu, jehož výsledek byl následně patentován. Zákon o výzkumu (328/2025 Sb.) mezi údaje z výzkumu řadí také „dokumenty v elektronické podobě ... které jsou akceptovány výzkumnou obcí jako nezbytné k validaci zjištění a výsledků výzkumu“, přičemž požaduje, aby tyto údaje byly dohledatelné, přístupné a opakovaně využitelné, a zároveň zákon nestanovuje žádnou minimální dobu platnosti. V případě pochybnosti, a zejména ve vědních oborech, pro které je typické shromažďování velkých datových setů, je nutné, aby instituce dlouhodobé uchování dat projednávala s jednotlivými výzkumníky a v rámci DMP byl zjišťován předpoklad objemu dat v postupných životních cyklech výzkumných dat.⁴

Sdílení dat (Článek 5.3)

1. *Výzkumná data by měla být široce přístupná a opětovně využitelná v souladu se zásadou „as open as possible, as closed as necessary“, tedy co nejotevřenější, ale uzavřená dle potřeby.*

V této části je vhodné vymezit, zda instituce sdílení výzkumných dat stanovuje jako povinnost, doporučenou praxi, nebo kombinuje oba přístupy (např. povinnost u projektů financovaných poskytovateli, kteří sdílení dat vyžadují, a doporučení v ostatních případech).

- h. *Je doporučeno využívat veřejné licence jako např. Creative Commons – Uveďte původ (CC BY 4.0).*

Pokud má instituce jiné požadavky na licence, je třeba zde tuto skutečnost pozměnit.

- j. *V případě, že slouží výzkumná data jako podklad pro udělení průmyslově-právní ochrany duševního vlastnictví (např. patent), nebo jsou součástí příslušného know-how, jehož zveřejnění by ohrozilo možnost udělení takovéto ochrany nebo případné komercializace, je nezbytné tato data držet v uzavřené podobě do té doby, než důvod k ochraně pomine (postup je vhodný konzultovat s _____).*

Zde doplníte příslušný kontakt, vč. e-mailové adresy.⁵

- k. *V případě, že existují právní důvody, které brání sdílení výzkumných dat, je doporučeno tyto výjimky evidovat v _____.*

⁴ Univerzita Karlova např. nařizuje „nejméně 10 let ode dne publikace výsledků výzkumu“, Masarykova univerzita nařizuje 5 let, zatímco University of Edinburgh specifikuje „3 roky od konce projektu“.

⁵ Na Masarykově univerzitě je to např. Centrum pro transfer technologií MU.

Použijte, pouze pokud chcete evidovat důvody, proč nelze zpřístupnit výzkumná data, která by ze zákona o výzkumu přístupná být měla – v opačném případě bod smažte z textu datové politiky (viz níže). Podle §83, odst. 5 zákona o výzkumu „příjemce může odmítnout poskytnutí údajů z výzkumu v případech, kdy by jím došlo k zásahu do práva na ochranu soukromí včetně osobních údajů, práva na ochranu duševního vlastnictví, práva na ochranu obchodního tajemství, bezpečnosti nebo obrany státu, kybernetické bezpečnosti nebo jiných oprávněných zájmů příjemce, zejména zájmu na transferu znalostí“.

Odpovědnost – Odpovědnost výzkumníka (Článek 6.1)

3. Výzkumníci se řídí _____.

Zde doplníte seznam hlavních dokumentů Vaší instituce, ve kterých jsou dále specifikována dílčí témata související se správou dat. Půjde o stejné dokumenty zmíněné již v sekci Základní principy, tedy např. Etický kodex, GDPR, zákon o výzkumu, zákon o kybernetické bezpečnosti apod.

6. V případě projektů, které předpokládají ukládání více než _____ dat, je nutné před podáním projektu vyjasnit s _____, jak budou tato data ukládána.

Na základě možností instituce je třeba objasnit vyšší hranici možného objemu ukládaných dat a na koho se mají výzkumníci obrátit, pokud by jejich data měla tuto hranici překročit.⁶

7. Pokud výzkumníci identifikují mezery v podpoře instituce v oblasti infrastruktury a správy dat, měli by se obrátit na _____, kde získají doporučení k dalšímu postupu.

Zde doplníte hlavní kontakt(y) na tým nebo organizační jednotku zajišťující podporu v oblasti vědecké infrastruktury nebo open science na instituci. Doporučujeme přímo uvádět relevantní e-mailové adresy, primárně obecné kontaktní adresy a aliasy, které zajišťují kontinuitu agendy bez ohledu na personální změny.⁷

Odpovědnost – Odpovědnost instituce (Článek 6.2)

Souběžně s přípravou datové politiky na instituci je vhodné zvážit, jak by měla zveřejněná data přispívat k hodnocení výzkumné činnosti, například v otázkách dopadu, profesního růstu či propagace. Instituce by se měla snažit rozvíjet širší vnímání datasetu jako hodnotného výstupu výzkumu.

Podpora (Článek 7)

1. Následující oddělení poskytují podporu při správě výzkumných dat:

- _____
- _____

Pokud má Vaše instituce vlastní stránky věnující se správě výzkumných dat a tématům open science, uveďte zde název týmu a odkaz na dané stránky. V opačném případě můžete tento odstavec smazat, příp. doplnit odkaz na jiné veřejné stránky a metodiky, které jsou v souladu ve strategiích Vaší instituce. Jedním takovým příkladem mohou být stránky pod hlavičkou EOSC

⁶ V politice Masarykovy univerzity je např. uvedeno, že při ukládání více než 100 TiB dat je třeba tuto situaci konzultovat s open science podporou na univerzitě.

⁷ Karlova univerzita např. odkazuje na univerzitní tým podpory a Odbor pro vědu a výzkum.

CZ, <https://www.eosc.cz/sluzby/vse>, nebo open science platforma pod záštitou NTK, <https://openscience.cz/cs/data/>.

Dále je v této sekci vhodné detailně rozepsat kontakty na datovou a open science podporu na instituci. Patří sem mj. kontakt na IT podporu, týmy řešící open science, duševní vlastnictví, ochranu osobních údajů či etiku ve výzkumu nebo přímo kontakty na institucionální data stewardy.⁸

Revize dokumentu (Článek 8)

1. *Tato politika bude pravidelně vyhodnocována a aktualizována týmem _____, který zodpovídá za sběr podnětů, monitorování souladu s požadavky politiky a implementaci potřebných změn.*

Doplňte, kdo je zodpovědný za stav a aktualizaci datové politiky. V ustanoveném týmu by neměli chybět zaměstnanci instituce věnující se podpoře správy výzkumných dat.⁹

Je dobrou praxí se v týmu dohodnout, zda bude revize dokumentu provedena pouze v případě potřeby změn, nebo periodicky.¹⁰

Související dokumenty (Článek 9)

Zde dodejte odkazy na doplňující materiály, primárně ty, co jsou zmíněné v textu politiky. Patří sem např. etický kodex instituce, směrnice o ochraně duševního vlastnictví, GDPR, politika ochrany soukromí, právní předpisy o kybernetické bezpečnosti, zákon o výzkumu, institucionální strategie open science a jiné právní, institucionální a smluvní podmínky.

Zdroje a závěrečná prohlášení (Článek 10)

2. *Datová politika byla projednána a schválena _____ dne _____.*

Doplňte název schvalujícího orgánu a datum schválení.¹¹

V případě, že instituce plánuje dělat pravidelné revize, je také možné vyměnit formulaci z bodu 2 za tabulku, ve které lze přehledně zachycovat aktuální verzi politiky.

⁸ Doporučujeme zkonzultovat např. na datovou politiku Univerzity Karlovy nebo Masarykovy univerzity a inspirovat se jejich strukturou této sekce.

⁹ Na Univerzitě Karlově je to např. pracovní skupina pro strategii výzkumných dat UK.

¹⁰ Univerzita Karlova uvádí, že revize dokumentu bude prováděna podle potřeby. University of Cambridge vyhodnocuje příp. nutnost revize každoročně, zatímco The University of Edinburgh jednou za pět let, pokud potřeba revize nevystane dřív.

¹¹ Univerzita Karlova např. uvádí jak schválení Vědeckou radou UK, tak Akademickým senátem UK.

Verze politiky	
Datum poslední revize politiky	
Jméno recenzenta/kontrolora/revizora/zodpovědné osoby	
Datum vzniku původní politiky	
Jméno autora nebo autorského týmu	
Datum příští revize	
Frekvence revizí	
Za recenzi zodpovídá	
Umístění politiky	

Závěrečná doporučení

V případě jakýchkoliv dotazů k šabloně datové politiky se neváhejte obrátit na Sekretariát EOSC na adresu info@eosc.cz.

Použité zdroje

Heslář Open Science. Praha: Národní technická knihovna [online]. [cit. 2026-05-12]. Dostupné z: <https://heslar.openscience.cz/>

Historický ústav AV ČR. *Research data management policy* [online]. [cit. 2026-01-07]. Dostupné z: <https://www.jh-inst.cas.cz/sites/www.drupal/files/data/inline-files/research-data-management-policy.pdf>

Leiden University. *Research data management regulations* [online]. 2021 [cit. 2026-01-10]. Dostupné z: <https://www.organisatiegids.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/ul2staff/reglemente/n/onderzoek/research-data-management-regulations-leiden-university.pdf>

Masarykova univerzita, CEITEC. *Opatření ředitele č. 4/2020: Politika nakládání s výzkumnými daty* [online]. 2020 [cit. 2026-01-07]. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/ceitec/uredni_deska/opatreni_reditele/opatreni_reditele_2020_04_-_research_data_policy/107763757/Opatreni_reditele_2020-04_Zasady_nakladani_s_vyzkumnymi_daty_CZ.pdf

University of Cambridge. *Research Data Management Policy Framework* [online]. 2015–2021 [cit. 2026-01-10]. Dostupné z: <https://doi.org/10.17863/CAM.10528>

University of Edinburgh. *Research data management policy* [online]. 2021 [cit. 2026-01-10]. Dostupné z: <https://doi.org/10.7488/era/1502>

University of Oxford. *Research data management policy: full text* [online]. 2023 [cit. 2026-01-07]. Dostupné z: <https://researchdata.ox.ac.uk/research-data-management-policy-full-text>

Univerzita Karlova. *Politika správy výzkumných dat na UK* [online]. 2024 [cit. 2026-01-07]. Dostupné z: <https://cuni.cz/UK-13492.html>

Ústav experimentální medicíny AV ČR. *Politika správy výzkumných dat* [online]. [cit. 2026-01-07]. Dostupné z: <https://www.iem.cas.cz/o-nas/politika-uem-av-cr/politika-spravy-vyzkumnych-dat/>

Ústav organické chemie a biochemie AV ČR. *Správa výzkumných dat* [online]. [cit. 2026-01-07]. Dostupné z: <https://www.uochb.cz/cs/sprava-vyzkumnych-dat/>

Šablona institucionální Politiky správy výzkumných dat

Politika správy výzkumných dat na _____

Verze: _____ | Datum vydání: _____ | Datum účinnosti: _____

Článek 1

Preamble

1. Cílem [institute] je, aby byl výzkum prováděn na instituci transparentní, replikovatelný a aby byly jeho výstupy široce dostupné a opětovně využitelné v souladu se zásadou „as open as possible, as closed as necessary“, tedy co nejotevřenější, ale uzavřené dle potřeby. Instituce je přesvědčena, že taková praxe zvyšuje kvalitu výzkumu a je přínosem nejen pro širší vědeckou komunitu, ale také pro jednotlivé výzkumníky, neboť podporuje spolupráci a zvyšuje jejich dosah. Omezuje také pochybné výzkumné praktiky, čímž podporuje replikovatelnost, a tedy i důvěryhodnost výzkumných zjištění. Zpřístupňování výsledků výzkumu dále přispěje ke zvýraznění excelence institucionálního výzkumu a umožní zapojení veřejnosti.
2. Instituce si uvědomuje, že výzkumná data jsou nedílnou součástí výzkumného procesu a že řádná správa výzkumných dat je nezbytná pro zajištění kvality a integrity výzkumu. Cílem instituce je, aby její výzkumníci vytvářeli výzkumná data, která jsou spravována v souladu s FAIR principy.

Článek 2

Definice

Definice uvedené v této sekci vycházejí z terminologie používané v českém Hesláři Open Science, pokud pro daný pojem relevantní heslo existuje.

1. **Výzkumná data (údaje z výzkumu):**¹² Údaje, které jsou shromažďovány, vytvářeny, zpracovávány nebo analyzovány během výzkumného procesu, a které slouží jako základ pro dosažení výsledků a závěrů daného výzkumu. Tato data mohou mít různé podoby v závislosti na oboru a typu výzkumu a zahrnují jak kvantitativní, tak kvalitativní údaje. Výzkumná data jsou klíčovým zdrojem informací, na kterých jsou založeny vědecké poznatky a výsledky. Mohou být sdílena v rámci vědecké komunity pro další výzkum. Slouží jako podklad pro ověřitelnost a reprodukovatelnost vědeckých studií.
2. **Metadata:** Strukturované údaje (data o datech) popisující primární (digitální) objekt (výzkumná data, publikace, obrazové informace aj.) za účelem identifikace a dohledatelnosti. Stěžejně popisují autorství, původ, místo vydání, datum vydání, typ objektu, jakým způsobem data vznikala. Obvykle se rozlišují metadata popisná (popis objektu pro potřeby vyhledávání a identifikace), technická (uvádějí, jak se systém nebo jeho obsah chová nebo co požaduje, aby mohl být provozován/zobrazen), strukturální (definující vnitřní organizaci digitálního objektu) a administrativní (pro potřeby správy objektu a řízení přístupu k němu). Existují různé standardy, určující rozsah a formu metadat, např. Dublin Core, DataCite, MARC21 aj. Metadatové záznamy mohou být zobrazovány v různých reprezentacích (XML, JSON, YAML aj.).
3. **Citlivá data:** Výzkumná data, která podléhají zvláštním právním, etickým nebo smluvním požadavkům na ochranu. Typicky zahrnují osobní údaje (ve smyslu GDPR),

¹² Zákon o výzkumu č. 328/2025 Sb. (zejména v § 83) používá pro tuto entitu výraz/termín „údaje z výzkumu“.

genetická, zdravotní, behaviorální nebo sociálně-vztahová data, ale i další informace (např. obchodní tajemství, data využitelná pro získání patentu, data s tzv. dvojím užitím apod.), jejichž zveřejnění nebo neoprávněný přístup by mohl způsobit újmu jednotlivcům, skupinám nebo instituci.

4. **FAIR principy:** FAIR je zkratka ze čtyř anglických přídavných jmen označující tyto principy pro (meta)data: nalezitelná (**F**indable), dostupná (**A**ccessible), interoperabilní (**I**nteroperable) a opětovně využitelná (**R**eusable).
5. **Data management plan (DMP, plán správy dat):** Nástroj pro formální zachycení způsobu získávání, zpracování, skladování, archivace dat, jejich přenos a případně i anonymizaci a likvidaci. Pokud se jedná o data, která nemohou být zpřístupněna, musí být v DMP uvedeno zdůvodnění. DMP se zpravidla vyplňuje do vhodné standardní šablony (např. Horizon Europe, MŠMT), která reflektuje různé požadavky na jeho obsah. DMP se většinou připravuje v souladu s FAIR principy. Pro zjednodušení vypracování DMP existuje řada nástrojů, které umějí pracovat se šablonami, umí skrýt části DMP podle fáze grantu a umí generovat různé typy výsledného dokumentu.
6. **Repozitář:** Informační systém (úložiště) určený k dlouhodobému uchovávání a zpřístupňování digitálních objektů, tj. zajišťující uložení, ochranu, integritu, autenticitu a šíření digitálních objektů v dlouhodobém horizontu, společně s jejich metadatovými záznamy. Odpovědnost za integritu a autenticitu vkládaného objektu nese vkladatel. Repozitář zpravidla objektům přiděluje perzistentní / trvalé identifikátory.
7. **Perzistentní identifikátor:** Nástroj k jednoznačné identifikaci osob, organizací a dalších objektů (např. knih, článků, datových sad) v systému vědecké komunikace (např. ISBN pro knihy, ISSN pro periodika, DOI pro řadu objektů různého typu, ISBN, ISSN a DOI mohou označovat jak digitální, tak fyzické, ORCID pro autory/výzkumníky, ROR pro výzkumné organizace). Identifikátor představuje jedinečný odkaz spojený s entitou a/nebo jejími metadaty, který se v průběhu času nemění a umožňuje trvalé vyhledávání, přístup, citování, propojování a opakované použití takto označených objektů (např. výsledků výzkumu a dalších). Je jedním z předpokladů pro naplnění principů otevřené vědy a FAIR principů při správě výzkumných dat.
8. **Výzkumník (výzkumný pracovník):** Fyzická osoba, která se zabývá výzkumem, vývojem, inovacemi a transferem znalostí nebo takové činnosti řídí. Legislativní úprava podle zákona č. 328/2025 Sb. o výzkumu, vývoji, inovacích a transferu znalostí (Část první, Úvodní ustanovení, §2 Vymezení pojmů, (3) c), d), e)). Pro účely této politiky zahrnuje pojem výzkumník všechny členy instituce, tedy jak zaměstnance, tak studenty, a další spolupracující osoby, které provádí výzkum na instituci nebo jejím jménem.
9. **Hlavní řešitel:** Výzkumník, který má odpovědnost za celý výzkumný projekt nebo činnost.

Článek 3

Cíle

1. Cílem této politiky je specifikovat základní principy správy výzkumných dat v oblasti jejich sběru, uchovávání a sdílení. Dále je cílem politiky vymezit odpovědnosti instituce a jejích výzkumníků v oblasti správy výzkumných dat. Politika uvádí informace o dostupné institucionální podpoře, kterou mohou výzkumníci využít při plnění stanovených principů. Politika rovněž podporuje vznik a využívání specializovaných infrastruktur pro správu a analýzu citlivých dat, jako jsou důvěryhodná výzkumná prostředí (Trusted Research Environments, TRE), v souladu s právními a etickými standardy. Instituce si je vědoma rozmanitosti výzkumného prostředí a existence oborových specifík, politika proto nenařizuje používání konkrétních nástrojů či řešení pro práci s daty. Cílem politiky je podporovat dobrou praxi při správě výzkumných dat a poskytnout výzkumníkům návod, jak při práci s daty postupovat. Politika může být

doplněna fakultními směrnicemi, metodikami a doporučeními, která zohledňují lokální prostředí, infrastrukturu a oborová specifika.

Článek 4

Oblast působnosti

1. Tato politika se vztahuje na všechny zaměstnance a studenty instituce a spolupracující osoby a subjekty, které na instituci provádějí výzkum nebo poskytují podporu výzkumu. Politika se vztahuje na všechna výzkumná data.

Článek 5

Základní principy

1. Výzkumná data budou spravována na vysoké úrovni po celou dobu životního cyklu výzkumných dat. Výzkumníci budou vynakládat přiměřené úsilí, aby byla jejich data spravována v souladu s FAIR principy. Sběr, zpracování a sdílení dat nesmí porušovat předpisy zejména z oblastí práva duševního vlastnictví, autorského práva, ochrany osobních údajů a kybernetické bezpečnosti a musí být v souladu s dalšími právními, institucionálními a smluvními požadavky.

Článek 5.1

Sběr a uchovávání dat

1. Výzkumná data budou uložena na bezpečném místě, aby nedošlo k neoprávněnému přístupu či k jejich ztrátě, a to v souladu s metodickými pokyny pro bezpečné nakládání s výzkumnými daty.
2. Výzkumná data budou, pokud možno, uložena v digitálním, otevřeném a strojově čitelném formátu, výjimečně v analogové či fyzické podobě.
3. Výzkumná data by měla být, pokud možno, doprovázena bohatými metadaty s použitím standardizovaných výrazů (ontologie / kontrolované slovníky) a měla by být uchovávána ve standardních, otevřených a pro dlouhodobou archivaci vhodných formátech, aby se zvýšila jejich interoperabilita.
4. Dochází-li k předávání osobních údajů třetí straně, musí být ze strany instituce jako vývozce dat uzavřena smlouva o přenosu dat, která zajistí jejich ochranu. Tento požadavek může být splněn také využitím specializovaných služeb určených pro bezpečné sdílení dat (např. SensitiveCloud), pokud splňují příslušné podmínky.
5. Pokud jsou do výzkumu zapojeni externí partneři, je doporučeno, aby výzkumníci uzavřeli smlouvu, která definuje práva a povinnosti zúčastněných stran, týkající se například práv duševního vlastnictví, licencování výsledků výzkumu nebo povinností v souvislosti se správou výzkumných dat.
6. Pokud je pro tvorbu nebo zpracování dat vyžadován informovaný souhlas nebo schválení etickou komisí, je nezbytné, aby tyto souhlasy a schválení zohledňovaly také sdílení dat s třetími stranami a jejich případné zveřejnění v repozitářích.
7. Výzkumníkům se doporučuje, aby ke svým výzkumným projektům připravili DMP, který pomůže zajistit, že data jsou úplná, přesná, spolehlivá, dohledatelná, přístupná, interoperabilní, opakovaně využitelná a zabezpečená. DMP by měl být pravidelně aktualizován, aby reflektoval, co se s daty skutečně dělo.

Článek 5.2

Dlouhodobé uchovávání dat

1. Výzkumná data, která slouží jako podklad k publikacím nebo jsou samostatným výzkumným výsledkem, musí být uchována po dobu nejméně **[5 let]**, aby byla zajištěna možnost ověření výsledků. Je-li nutné některá data smazat dříve (např. z důvodu smluvních závazků, etických důvodů, potřeby ochrany citlivých dat apod.), je třeba uvést tuto informaci v dokumentaci. Výzkumníkům je doporučeno, aby výzkumná data uchovávali co nejdéle je to možné.
2. Výzkumná data, která jsou uchovávána, musí být doprovázena dostatečnou dokumentací, aby mohla být snadno, a zejména správně, interpretována.

Článek 5.3

Sdílení dat

1. Výzkumná data by měla být široce přístupná a opětovně využitelná v souladu se zásadou „*as open as possible, as closed as necessary*“, tedy co nejotevřenější, ale uzavřená dle potřeby. Pokud výzkumníci svá data sdílí, je doporučeno zveřejnit je nejpozději současně se zveřejněním publikace, která daná data využívá. Dále by se výzkumníci měli řídit následujícími zásadami.
 - a. Výzkumná data budou sdílena spolu s bohatými metadaty, aby se zvýšila jejich dohledatelnost a možnost opětovného využití.
 - b. Metadata sdílených dat obsahují odkazy na další související výstupy a entity prostřednictvím perzistentních identifikátorů.
 - c. U výzkumných dat by měly být zaznamenány také informace o původu a zpracování dat (provenance).
 - d. Pokud s výzkumnými daty přímo souvisí dodatečné materiály, které jsou potřebné ke čtení či interpretaci dat nebo které přidávají důležitý kontext (např. software, zdrojový kód, protokol, design apod.), měly by být tyto materiály publikovány společně s datasetem. O místě publikace rozhoduje oborový kontext.
 - e. Výzkumným datům by měl být přidělen perzistentní identifikátor.
 - f. Výzkumná data by měla být sdílena prostřednictvím renomovaného, nejlépe oborového repozitáře nebo jiné vhodné platformy, která je v daném oboru zavedena.
 - g. Výběr metod, repozitářů a nástrojů pro data management by měl brát v potaz finanční dostupnost, bezpečnost a dlouhodobou udržitelnost.
 - h. V souladu s právy duševního vlastnictví by výzkumným datům měla být přidělena vhodná licence, která jasně stanoví podmínky pro jejich opětovné využití, pokud požadavky poskytovatelů financí, zákonné nebo smluvní podmínky nestanoví jinak. Je doporučeno využívat veřejné licence jako např. Creative Commons – Uveďte původ (CC BY 4.0).
 - i. Pokud jsou výzkumná data systematicky uspořádána do podoby databáze a na jejich vytvoření bylo nezbytné vynaložit podstatný vklad, jde o předmět ochrany autorského práva, ke kterému vznikají tzv. zvláštní práva pořizovatele databáze. Databázi je taktéž možno poskytovat za podmínek veřejných licencí jako např. Creative Commons – Uveďte původ (CC BY 4.0).

- j. V případě, že slouží výzkumná data jako podklad pro udělení průmyslově-právní ochrany duševního vlastnictví (např. patent)¹³, nebo jsou součástí příslušného know-how, jehož zveřejnění by ohrozilo možnost udělení takovéto ochrany nebo případné komercializace, je nezbytné tato data držet v uzavřené podobě do té doby, než důvod k ochraně pomine (postup je vhodný konzultovat s Centrem pro transfer technologií).
- k. V případě, že existují právní důvody, které brání sdílení výzkumných dat, je doporučeno tyto výjimky evidovat v institucionálním evidenčním systému.
- l. Pokud je to možné, měl by publikovaný výzkum obsahovat informace o dostupnosti podkladových výzkumných dat, např. formou prohlášení o dostupnosti dat (*data availability statement*).

Článek 6

Odpovědnost

1. Aby bylo možné tuto politiku uplatňovat, jsou odpovědnosti instituce a jejích výzkumníků následující.

Článek 6.1

Odpovědnost výzkumníka

1. Výzkumníci jsou odpovědní za správu výzkumných dat v souladu se základními principy uvedenými v této politice. Zejména musí být data obohacena o základní metadata, která splňují minimální požadavky vycházející z aktuální verze národního Core Czech Metadata Model (CCMM)¹⁴, a musí k nim být přiřazen perzistentní identifikátor všude tam, kde to dává smysl.
2. Pokud se studenti pregraduálního a postgraduálního studia účastní výzkumu, má hlavní řešitel, školitel nebo vedoucí diplomové práce povinnost seznámit je se základními principy správy dat. Studenti mají osobní odpovědnost uplatňovat principy efektivní správy a dobrou praxi na data, se kterými pracují.
3. Výzkumníci se řídí institucionálními předpisy.
4. Při opětovném použití nebo odkazování na datové sady musí výzkumníci zdroje řádně citovat s využitím persistentního identifikátoru datové sady.
5. Výzkumníci si v návrzích výzkumných projektů a grantových žádostech vyčlení odpovídající časové i finanční prostředky na zajištění řádné správy výzkumných dat všude tam, kde takové prostředky budou potřeba. Zde je třeba započítat mj. čas a finanční zdroje na přípravu DMP, archivaci a sdílení dat, nebo případnou odbornou datovou podporu v podobě data stewardů či open science metodiků.
6. V případě projektů, které předpokládají ukládání více než 100 TiB, je nutné před podáním projektu vyjasnit s open science podporou na instituci, jak budou tato data ukládána.

¹³ Udělením patentu nebo užitého vzoru je příslušná přihláška zveřejněna v rejstříku patentového úřadu, a tudíž jsou touto formou zveřejněna i data uvedená v přihlášce. Rovněž se přihláška zveřejňuje ve lhůtě 18 měsíců od jejího podání, pokud nedošlo k udělení ochrany.

¹⁴ Viz <https://github.com/EOSC-CZ/CCMM>.

7. Pokud výzkumníci identifikují mezery v podpoře instituce v oblasti infrastruktury a správy dat, měli by se obrátit na [\[open science podporou na instituci \(os@institute.cz\)\]](mailto:os@institute.cz), kde získají doporučení k dalšímu postupu.

Článek 6.2

Odpovědnost instituce

1. Instituce si uvědomuje svou odpovědnost za šíření informací souvisejících se správou výzkumných dat a v rámci podpory datové politiky zajišťuje včasné předávání všech koncepčních i provozních informací tak, aby byly prokazatelně doručeny ke každému výzkumníkovi instituce. Od fakult, ústavů a kateder se při plnění tohoto úkolu očekává aktivní zapojení do šíření těchto informací v rámci jejich komunit.
2. Instituce se zavazuje poskytnout vhodnou infrastrukturu a služby, včetně podpory specialistů na správu dat, které podporují plnění požadavků této politiky, ať už prostřednictvím lokální, národní nebo mezinárodní infrastruktury.
3. Instituce bude rozvíjet a spravovat infrastrukturu pro práci s citlivými výzkumnými daty, a to zejména prostřednictvím důvěryhodného výzkumného prostředí (Trusted Research Environment, TRE), případně umožní přístup k takovým prostředím prostřednictvím národních a mezinárodních infrastruktur. TRE poskytuje výzkumníkům bezpečné, auditovatelné a technicky kontrolované prostředí, kde je možné provádět analýzu citlivých dat bez rizika neoprávněného přístupu nebo úniku dat. Instituce zajistí metodickou i technickou podporu pro uživatele TRE a začlení tuto podporu do systémové infrastruktury správy výzkumných dat.
4. Instituce bude poskytovat školení a metodické materiály na podporu dobré praxe při správě výzkumných dat.
5. Instituce bude poskytovat informace a poradenství v otázkách souvisejících se všemi aspekty správy výzkumných dat, včetně etiky vědecké práce, práv duševního vlastnictví nebo ochrany dat. V tomto úkolu se opírá o spolupráci jednotlivých organizačních jednotek instituce a výzkumné komunity.
6. Instituce se zavazuje spolupracovat s vědeckou komunitou a diskutovat s ní o jejích potřebách v oblasti podpory a infrastruktury, a to zejména prostřednictvím sledování zpětné vazby z naplňování datové politiky od vědců a datové podpory, konzultacemi a aktivním sběrem podnětů.

Článek 7

Podpora

1. Následující oddělení poskytují podporu při správě výzkumných dat:
 - [\[IT podpora\]](#)
 - [\[týmy řešící open science, duševní vlastnictví, ochranu osobních údajů či etiku ve výzkumu\]](#)
 - [\[kontakty na institucionální data stewardy\]](#)
 - _____

3. Jednotlivé fakulty a ústavy mohou poskytovat další podporu, která zohledňuje oborová specifika a místní prostředí. Kontakty na tuto podporu by měly být zveřejněny (např. prostřednictvím gescí Kolegia děkana).

Článek 8

Revize dokumentu

1. Tato politika bude pravidelně vyhodnocována a aktualizována týmem [pro strategii výzkumných dat], který zodpovídá za sběr podnětů, monitorování souladu s požadavky politiky a implementaci potřebných změn.

Článek 9

Související dokumenty

- Metodický materiál Bezpečné nakládání s výzkumnými daty: <https://hdl.handle.net/20.500.14178/1875>
- _____

Článek 10

Zdroje a závěrečná prohlášení

1. Tato politika je standardem EOSC CZ a vychází z doporučení evropské infrastruktury EOSC a její české instance. Je v souladu s osvědčenými postupy správy výzkumných dat a vztah ke konkrétní infrastruktuře platí k datu jejího vydání. Obsahová část vychází primárně z dokumentu Politika správy výzkumných dat na UK, schváleného Akademickým senátem UK dne 9. 2. 2024, a je doplněna informacemi z dalších českých i světových politik, jejichž úplný seznam je uveden v citovaných zdrojích.
2. Datová politika byla projednána a schválena [Vědeckou radou] dne [26. března 2026].